

ΑΝΑΣΚΟΠΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΔΙΕΥΡΥΜΕΝΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΩΝ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ

Μαρία Ανδριοπούλου¹, Παρασκευή Μπέλλου¹, Δήμητρα Δαλαμάγκα²

1. ΠΕ Νοσηλεύτρια, ΓΝΝΙ Κωνσταντοπούλειο
2. ΠΕ Νοσηλεύτρια, Πρωτοβάθμιο Εθνικό Δίκτυο Υγείας, Αθήνα

DOI: 10.5281/zenodo.2074290

Cite as: Andriopoulou, M, Mpellou, P., Dalamaga, D. (2018). The advanced role of nurses. *Perioperative Nursing*, E-ISSN:2241-3634, 7(2), 89–105. <http://doi.org/10.5281/zenodo.2074290>

Περίληψη

Εισαγωγή: Τα τελευταία χρόνια ο ρόλος των νοσηλευτών στην παροχή φροντίδας υγείας αποδείχθηκε πολύ σημαντικός. **Σκοπός:** της παρούσας εργασίας ήταν η ανάδειξη της σημαντικότητας του διευρυμένου ρόλου των νοσηλευτών. **Μεθοδολογία:** Η μεθοδολογία περιελάμβανε την αναζήτηση ανασκοπικών και ερευνητικών μελετών σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων (Google Scholar, Science direct, EBSCO κτλ) που αφορούσαν τον διευρυμένο ρόλο των νοσηλευτών της τελευταίας δεκαπενταετίας. Οι λέξεις ευρετηρίου που χρησιμοποιήθηκαν ήταν «διευρυμένος ρόλος», «νοσηλευτές», «κατάρτιση» και «υποκίνηση» καθώς και συνδυασμό αυτών. Από τις μελέτες που προέκυψαν επιλέχθηκαν οι καταλληλότερες με βάση το σκοπό και τις λέξεις ευρετηρίου της ανασκόπησης. **Αποτελέσματα:** Μια πληθώρα επιστημονικών μελετών αναδεικνύει τη σημαντικότητα του νοσηλευτικού ρόλου στις δομές υγείας και στην παροχή ποιοτικής φροντίδας υγείας. Ο διευρυμένος νοσηλευτικός ρόλος αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της αποτελεσματικής αποδοτικότητας της φροντίδας υγείας. Η δια βίου εκπαίδευση, η κατάρτιση και η εξειδίκευση των νοσηλευτών είναι το μέσο της επίτευξης του διευρυμένου τους ρόλου. **Συμπέρασμα:** Η διεύρυνση του ρόλου των νοσηλευτών συμβάλλει στην εργασιακή ικανοποίηση και στην αναβάθμιση της αποδοτικότητας και ποιότητας φροντίδας υγείας.

Λέξεις κλειδιά: Διευρυμένος ρόλος, Νοσηλευτές, Κατάρτιση, Υποκίνηση

Υπεύθυνος Αλληλογραφίας: Μ. Ανδριοπούλου, Παπαναστασίου 14^Α, Νέα Ιωνία, Αθήνα, ΤΚ: 14231.e-mail: andriopoulou-m@windowslive.com

REVIEW ARTICLE

THE ADVANCED ROLE OF NURSES

Maria Andriopoulou¹, Paraskeui Mpellou¹, Dimitra Dalamaga²,

1. RN, General Hospital of Nea Ionia "Konstantopouleio", Athens, Greece

2. RN, Primary National Health Network, Athens, Greece

Abstract

Introduction: In recent years the role of nurses has been very important in providing health care. **Aim:** The purpose of this review was to promote the importance of nurses' role. **Method and Material:** The methodology followed included reviews and research studies. The studies were carried out during the period 2000-2016 and were drawn electronic databases, (Google Scholar, Sciencedirect, EBSCO). Using the key-words: "expanded role", "nurses", "education", "motivation" and also a combination of them. The studies that resulted were selected to be appropriate based on the purpose and the key words of the review. **Results:** A plethora of scientific research demonstrates the importance of the nursing role in advanced health care. The expanded nursing role is the basis for effective health care. Moreover, the expanded role of nurses is achieved through lifelong education and advanced practice. **Conclusions:** The expanded nursing role contributes to job satisfaction and enhances the efficiency and quality of health care.

Keywords: Expanded role, Nurses, Education, Motivation

Corresponding author: Andriopoulou, 14A Papanastasiou Street, GR-14231 Nea Ionia, Athens, Greece. e-mail: andriopoulou-m@windowslive.com

Εισαγωγή

Το επάγγελμα των νοσηλευτών αποσκοπεί στην παροχή φροντίδας υγείας στους ασθενείς, στην ικανοποίηση των αναγκών τους και στη συναισθηματική υποστήριξη τους. Οι αρμοδιότητες των νοσηλευτών έγκειται στην προαγωγή της υγείας, την πρόληψη της ασθένειας, την αποκατάσταση της υγείας και την ανακούφιση του πόνου. Οι νοσηλευτές παρέχουν υπηρεσίες υγείας στο ίδιο το άτομο, στην οικογένεια και στην κοινότητα ενώ επιτελούν ένα διεπιστημονικό ρόλο μεταξύ άλλων συναφών επαγγελματιών υγείας.¹ Οι ανάγκες υγείας μεταβάλλονται συνεχώς λόγω των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών, όπως για παράδειγμα η οικονομική κρίση στην Ελλάδα, η οποία έχει επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις στο τομέα της υγείας². Ως εκ τούτου, η νοσηλευτική φροντίδα οφείλει να προσαρμόζεται στις εκάστοτε μεταβαλλόμενες ανάγκες και προσδοκίες της υγείας του πληθυσμού.³

Με απώτερο σκοπό τη βελτίωση κατανομής των υπηρεσιών υγείας και τη μείωση του κόστους για τις παρεχόμενες υπηρεσίες κρίνεται ως επιτακτική ανάγκη η διεύρυνση του ρόλου του νοσηλευτή. Η εξειδικευμένη κατάρτιση και εκπαίδευση των νοσηλευτών καθώς και η συνεχής ενημέρωση και διαφώτιση των σύγχρονων και τρεχουσών εξελίξεων στη νοσηλευτική έρευνα αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της διεύρυνσης του ρόλου των νοσηλευτών.^{3,4-5}

Ο διευρυμένος ρόλος των νοσηλευτών αναφέρεται στην επίτευξη εφαρμογής υψηλού επιπέδου νοσηλευτικής τεχνικής στην παροχή φροντίδας υπηρεσιών υγείας, όπως απαιτούν για

παράδειγμα τα ειδικά τμήματα της Μονάδας Εντατικής Θεραπείας, αλλά και η κατ' οίκον περίθαλψη, όπου οι νοσηλευτές έχουν τη δυνατότητα να δράσουν αυτόνομα. Η διεύρυνση του νοσηλευτικού ρόλου αναπτύχθηκε πρωτίστως στις ΗΠΑ και τον Καναδά και με το πέρασμα του χρόνου υιοθετήθηκε από αρκετές χώρες. Η συμβολή της υποκίνησης είναι σημαντική διότι δίνει κίνητρα στους εργαζόμενους νοσηλευτές για περαιτέρω κατάρτιση και εκπαίδευση. Τέτοια κίνητρα αποτελούν η ενθάρρυνση για μετεκπαίδευση καθώς και η δυνατότητα μέσω κατάλληλου ωραρίου εργασίας για τους εργαζόμενους που επιθυμούν να μετεκπαιδευτούν. Επιπλέον, η ενθάρρυνση της συμμετοχής σε διεπιστημονικά σεμινάρια και συνέδρια μέσω χορήγησης εκπαιδευτικών αδειών, διευκολύνσεις των ωραρίων, επιπλέον μόρια συνεχιζόμενης εκπαίδευσης για επαγγελματική ανέλιξη και τέλος, ενίσχυση της επιθυμίας για γνώση και εξειδίκευση.^{6,7} Υποκίνηση είναι η διαδικασία της προτροπής ενός ατόμου ώστε να καταφέρει την αλλαγή της συμπεριφοράς του για την εκπλήρωση ενός στόχου.⁸

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η ανάδειξη της σημαντικότητας του διευρυμένου ρόλου των νοσηλευτών και ο ρόλος της υποκίνησης.

Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία περιελάμβανε την ανασκόπηση δημοσιευμένων άρθρων τη χρονική περίοδο 2000-2016, σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων (Google

Scholar, Science direct, EBSCO κτλ) ενώ παράλληλα πραγματοποιήθηκε και διαλογή βιβλίων. Οι λέξεις ευρετηριασμού που χρησιμοποιήθηκαν για τη διαλογή των άρθρων ήταν «διευρυμένος ρόλος», «νοσηλευτές», «κατάρτιση» και «υποκίνηση» καθώς και συνδυασμός αυτών. Από ένα σημαντικό πλήθος μελετών όπου προέκυψαν κατά την αναζήτηση επιλέχθηκαν οι καταλληλότερες με βάση το σκοπό και τις λέξεις ευρετηρίου της ανασκόπησης. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκαν για τη συγγραφή της εργασίας 19 ξενόγλωσσες και ελληνικές μελέτες, όπου προσδιόριζαν τη σημαντικότητα και σπουδαιότητα του ρόλου των νοσηλευτών (πίνακας 1).

Ο διευρυμένος ρόλος των νοσηλευτών

Οι νοσηλευτές «είναι αρμόδιοι για τη διενέργεια νοσηλευτικών πράξεων που γίνονται με δική τους απόφαση και ευθύνη εκτέλεσης προς κάλυψη των αναγκών του ανθρώπου σαν βιοψυχοκοινωνική οντότητα, στους τομείς υγιεινής του ίδιου και του περιβάλλοντος του, ασφάλειας, άνεσης, υποβοήθησης οργανικών λειτουργιών, διατήρησης ισοζυγίων του».⁹

Η αναδιάρθρωση της υγειονομικής περίθαλψης έχει οδηγήσει σε αύξηση της ζήτησης για προηγμένη νοσηλευτική θεωρία και πρακτική. Ο διευρυμένος ρόλος της νοσηλευτικής επιστήμης απαιτεί υψηλότερα επίπεδα κλινικών δεξιοτήτων και γνώσεων, οι οποίες αποκτούνται από τη μεταπτυχιακή εκπαίδευση, την πιστοποίηση κλινικής ειδικότητας, τη συνεχή επιμόρφωση μέσω σεμιναρίων και συνεδρίων κ.α.^{4,10}

Τα χαρακτηριστικά που διακρίνουν τη διεύρυνση

του ρόλου των νοσηλευτών είναι τα εξής: απόκτηση νέων γνώσεων και δεξιοτήτων, εξειδίκευση ή παροχή φροντίδας σε συγκεκριμένο πληθυσμό ασθενών και αυτονομία του ρόλου που επεκτείνεται πέρα από τα παραδοσιακά πεδία της νοσηλευτικής.⁵

Ο διευρυμένος ρόλος των νοσηλευτών έχει υποστηριχθεί τόσο από επαγγελματίες υγείας όσο και από κυβερνητικούς παράγοντες και έχει αναγνωριστεί ως μια σημαντική πτυχή στη συνεισφορά των υπηρεσιών υγείας.¹¹ Ωστόσο διάφοροι παράγοντες σε κάθε χώρα έδωσαν ώθηση στην ανάπτυξη των ρόλων των νοσηλευτών. Για παράδειγμα στην Ταϊλάνδη όπου η πλειοψηφία του πληθυσμού ζει σε αγροτικές περιοχές οδήγησε τους νοσηλευτές να ειδικευτούν στη μαιευτική νοσηλευτική ώστε να παρέχουν υπηρεσίες μητρότητας. Ακόμη στη Βραζιλία οι ανάγκες της χώρας οδήγησαν στην εκπαιδευτική εξέλιξη του επαγγέλματος ώστε να καλυφθούν οι απαιτήσεις του ανθρώπινου δυναμικού.⁴

Η διευρυμένη νοσηλευτική πρακτική αντιπροσωπεύει τη μελλοντική εικόνα της νοσηλευτικής και θα αποτελέσει τη βελτίωση των υπηρεσιών υγείας καθώς θα είναι δυνατόν να αντιμετωπιστούν οι σύνθετες και απαιτητικές ανάγκες του υγειονομικού συστήματος. Άλλωστε η ανάπτυξη και η συνεχής εκπαίδευση του προσωπικού οδεύει στη βελτίωση και απόδοση του ποιοτικού ελέγχου.¹² Ως εκ τούτου, η διεύρυνση του ρόλου των νοσηλευτών είναι υψίστης σημασίας για την κοινωνία και το νοσηλευτικό επάγγελμα.⁵

Η εκπαίδευση των νοσηλευτών θα επιφέρει πιο αποτελεσματικό εργατικό δυναμικό και θα ενδυναμώσει την ικανότητά τους να

διαπραγματευθούν πιο αποτελεσματικά ζητήματα υγείας και κοινωνικής ευημερίας.¹³ Με αυτό τον τρόπο θα αναπτυχθεί ένα υγιές εργασιακό περιβάλλον και θα αυξηθεί η εργασιακή ικανοποίηση των νοσηλευτών, με αποτέλεσμα την καλύτερη έκβαση της πορείας των ασθενών, καθώς η εργασιακή ικανοποίηση είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Αφού όταν ικανοποιούνται οι επιθυμίες των εργαζομένων, αυτοί ωθούνται στο να γίνουν πιο παραγωγικοί.⁸ Η εργασιακή ικανοποίηση των επαγγελματιών υγείας έχει συσχετιστεί με την αμοιβή, με τις συνθήκες εργασίας, με το ωράριο εργασίας κτλ. Αντίστοιχα, οι θετικές επαγγελματικές σχέσεις μεταξύ των συναδέλφων, η διεπιστημονική συνεργασία, η αποτελεσματική επικοινωνία κτλ βελτιώνουν και ενισχύουν την εργασιακή ικανοποίηση.¹⁴⁻¹⁷

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι η ανάγκη της ενίσχυσης του ρόλου του νοσηλευτικού επαγγέλματος αναδύεται από το γεγονός ότι ένα σημαντικό ποσοστό νοσηλευτών εγκαταλείπουν το επάγγελμά τους λόγω υπερβολικού φόρτου εργασίας και εξάντλησης, εργασιακού άγχους, ελάχιστης δυνατότητας επαγγελματικής εξέλιξης, ανεπαρκής συνεχιζόμενης εκπαίδευσης κ.α.^{16,17}

Κύριες Θεωρίες Υποκίνησης

Το επάγγελμα των νοσηλευτών είναι αρκετά απαιτητικό και εξουθενωτικό με αποτέλεσμα τη σωματική και συναισθηματική κόπωση, κάτι που επιφέρει υψηλά επίπεδα άγχους. Επιπρόσθετα, η εκτίμηση και ο σεβασμός από το κοινωνικό σύνολο είναι περιορισμένα. Η υποκίνηση των νοσηλευτών είναι πολύ σημαντική για την ενίσχυση του

νοσηλευτικού ρόλου μέσω της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, τη δημιουργία κινήτρων για τη διεύρυνση του ρόλου τους, της ικανοποίηση των αναγκών τους κτλ.¹⁸

Βάσει της θεωρία του Herzberg, στο χώρο εργασίας υπάρχουν διάφοροι παράγοντες που επηρεάζουν τον εργαζόμενο και την αποδοτικότητά του. Αυτοί είναι οι παράγοντες συντήρησης ή αλλιώς αντικίνητρα και έχουν να κάνουν κυρίως με το περιβάλλον και τις συνθήκες εργασίας και οι παράγοντες υποκίνησης ή κίνητρα. Τα κίνητρα σχετίζονται με το αντικείμενο της εργασίας και με το ίδιο το άτομο.^{19,20} Στον πίνακα 2 που ακολουθεί παρουσιάζονται τα κίνητρα και τα αντικίνητρα στην εργασία.

Η θεωρία των δύο παραγόντων μπορεί να σχετιστεί με τη θεωρία του Maslow. Πιο συγκεκριμένα, οι βασικές ανάγκες έχουν το ρόλο των αντικινήτρων στο εργασιακό περιβάλλον ενώ οι ανάγκες αυτοεκτίμησης και αυτοπραγμάτωσης λειτουργούν ως κίνητρα.⁸ Σύμφωνα με τη θεωρία των δύο παραγόντων όταν ο νοσηλευτής εργάζεται σε ένα ασφαλές περιβάλλον με θετικές συνθήκες εργασίας, με ικανοποιητικό μισθό, με διακριτό ρόλο, με καλή και ευδόκιμη επικοινωνία με τους συναδέλφους του, κάτω από μια δίκαιη ηγεσία, νιώθει ικανοποιημένος και ευχαριστημένος από την εργασιακή του κατάσταση. Οι παράγοντες αυτοί συνηγορούν έτσι ώστε να αυξηθεί η παραγωγικότητα και η αποδοτικότητα του νοσηλευτών ενώ ταυτόχρονα ο ρόλος τους ενισχύεται. Από την άλλη πλευρά, η διοίκηση του νοσοκομείου ή ο προϊστάμενος κάθε τμήματος μπορούν να επηρεάσουν τους παράγοντες αυτούς της υποκίνησης για τους νοσηλευτές,

προσφέροντας υπευθυνότητες, και δίνοντας τους αρμοδιότητες διευρύνοντας το διεπιστημονικό τους ρόλο.²¹

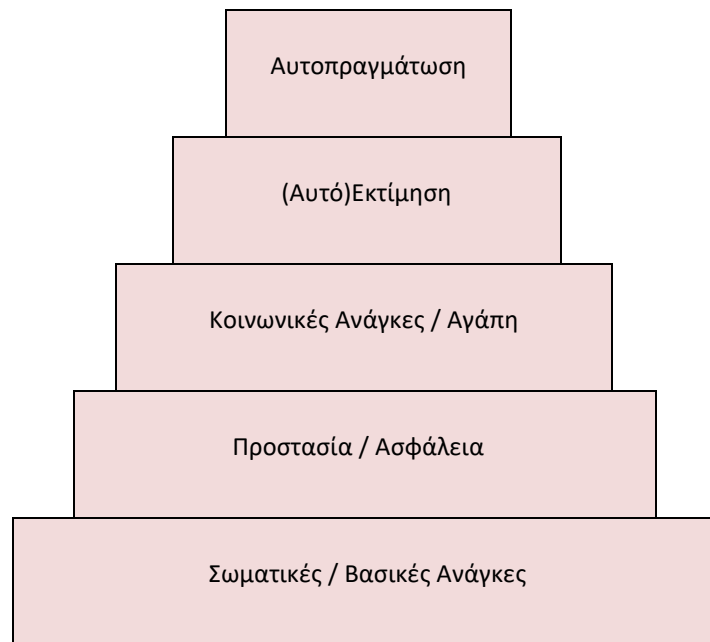
Επιπρόσθετα, όταν αναγνωρίζεται η προσπάθεια των εργαζομένων και επιβραβεύεται η επίτευξη των στόχων της εκάστοτε ομάδας των νοσηλευτών, τότε παρέχεται η επιθυμία τους για αποδοτικότερη εργασία. Επομένως, προϋπόθεση εφαρμογής της θεωρίας των δύο παραγόντων στο νοσηλευτικό προσωπικό είναι να υπάρχει αίσθημα ικανοποίησης και ενίσχυσης του ρόλου τους και από τους παράγοντες συντήρησης, ώστε οι παράγοντες υποκίνησης να αποτελέσουν σημαντικά κίνητρα για την εργασία και κατ' επέκταση για το ρόλο τους.²¹

Η θεωρία του McClelland μπορεί να εφαρμοστεί συμπληρωματικά με τη θεωρία δυο παραγόντων αφού έρχεται να καλύψει την πλευρά εκείνη των εργαζομένων όπου κάθε ένας έχει διαφορετικές προσωπικές ανάγκες. Ο McClelland ανέπτυξε τη θεωρία κάλυψης των επίκτητων αναγκών, όπου διατείνεται ότι υπάρχουν τρεις ανάγκες οι οποίες είναι επίκτητες. Οι ανάγκες αυτές επηρεάζουν τη συμπεριφορά του ατόμου στο περιβάλλον της εργασίας και διαφέρουν από άτομο σε άτομο. Αυτές είναι: α) η ανάγκη για επιτεύγματα όπου ο εργαζόμενος ικανοποιείται όταν κατορθώνει να παράγει το έργο που του έχει ανατεθεί με τις δικές του προσπάθειες και όχι τυχαία β) η ανάγκη για εξουσία, όπου χαρακτηρίζει τα άτομα που επιθυμούν

να έχουν τον έλεγχο στο χώρο της εργασίας και συνήθως προάγονται ταχύτερα στην κλίμακα της ιεραρχίας και γ) η ανάγκη που αισθάνονται κάποια άτομα για συναδελφικότητα και υποκινούνται όταν γίνονται αποδεκτά από τους συναδέλφους. Τα κίνητρα για επιτεύγματα και εξουσία θεωρούνται κατά τον McClelland ως θετικοί παράγοντες και τα άτομα δύναται να έχουν υψηλή απόδοση ενώ το κίνητρο της συναδελφικότητας είναι αρνητικός παράγοντας διότι επηρεάζεται η αντικειμενικότητα.^{8,19}

Συγκεκριμένα, η ανάγκη για ένταξη σε ομάδα αντιπροσωπεύει τους νοσηλευτές, διότι το επάγγελμα λειτουργεί ομαδικά. Επιπλέον, τα άτομα που βιώνουν την ανάγκη για επίτευξη στόχων προσπαθούν να βελτιώσουν τις συνθήκες εργασίας, κάτι που τους οδηγεί στη μετεκπαίδευση και αυτό έχει ως αποτέλεσμα την προσωπική εξέλιξη, την εξέλιξη του επαγγέλματος και τη διεύρυνση του ρόλου τους. Τέλος, τα άτομα που προσανατολίζονται στην εξουσία, επιθυμούν να αναγνωρίζονται και να ηγούνται στους άλλους, κάτι που τους ωθεί να αναλάβουν θέσεις ευθύνης.¹⁹

Σύμφωνα με τη θεωρία του Maslow οι ανάγκες του ατόμου/εργαζομένου ταξινομούνται σε πέντε επίπεδα τα οποία ακολουθούν μία ιεραρχία όπου εξ αρχής πρέπει να ικανοποιούνται οι βασικές/βιολογικές ανάγκες και στη συνέχεια οι υπόλοιπες (εικ. 1).^{8,21}

Εικόνα 1. Ιεραρχία αναγκών κατά Maslow.¹⁶

Στις σωματικές ανάγκες περιλαμβάνονται οι βιολογικές ανάγκες, απαραίτητες για την επιβίωση του ατόμου. Στις ανάγκες ασφάλειας αναφέρονται αυτές που σχετίζονται με την προστασία από κινδύνους, η αίσθηση του ατόμου να νιώθει ασφαλής στο κοινωνικό και ατομικό του περιβάλλον. Ακολουθούν οι ανάγκες για αγάπη και θαλπωρή και η σημασία αποδοχής στο κοινωνικό σύνολο. Στην (αυτό)εκτίμηση το άτομο θέλει να νιώθει σημαντικό, με άνευ όρους αποδοχής από το κοινωνικό του περιβάλλον. Τέλος, στην αυτοπραγμάτωση το άτομο αντλεί τον απεριόριστο σεβασμό, τη δημιουργικότητα και την αναγνωρισιμότητα έτσι ώστε να αισθάνεται ανεξάρτητος και ότι μπορεί να πραγματώνει ότι τον ικανοποιεί.^{21,22}

Αξίζει να σημειωθεί ότι η εφαρμογή της θεωρίας του Maslow στο εργασιακό περιβάλλον των νοσηλευτών αποδεικνύει ότι οι εργαζόμενοι έχουν

ανάγκη από την εκπλήρωση διάφορων αναγκών και δεν κινητοποιούνται μόνο από οικονομικά κίνητρα.¹⁹ Δηλαδή, ο νοσηλευτικός ρόλος εμπεριέχει ανάγκες, όπως η αποδοχή και ο σεβασμός από το κοινωνικό σύνολο, η αυτοεκτίμηση, η αυτοαποτελεσματικότητα, η αναγνωρισιμότητα, κ.ά.

Σύμφωνα με τη θεωρία της δικαιοσύνης και της ισοτιμίας, ο εργαζόμενος συγκρίνει αυτά που προσφέρει στην εργασία του με αυτά που λαμβάνει. Εάν θεωρεί ότι οι απολαβές είναι λιγότερες από την προσφορά του, τότε νιώθει ότι αδικείται και προσπαθεί να διορθώσει την αδικία. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί είτε μειώνοντας την προσφορά του είτε απαιτώντας περισσότερη ανταμοιβή.²⁰ Επιπρόσθετα, η σύγκριση αφορά το μισθό και τις ανταμοιβές του ίδιου του εργαζόμενου με τους συναδέλφους του και άλλων συναφών ειδικοτήτων.⁸ Στην παρούσα φάση, όπου επικρατεί έλλειψη οικονομικών πόρων λόγω

οικονομικής κρίσης, τα κίνητρα μπορούν να προσδιοριστούν στην ελαστικότητα του ωραρίου, στη διευκόλυνση των βαρδιών των νοσηλευτών, στην ενθάρρυνση για εκπαίδευση και επιμόρφωση, στον έπαινο κ.α.

Εάν νιώθει ο εργαζόμενος ότι υπάρχει ισοτιμία σε αυτά που προσφέρει και σε αυτά που λαμβάνει τότε έχει την αίσθηση της δικαιοσύνης και έτσι είτε συνεχίζει να προσφέρει τα ίδια είτε ακόμη περισσότερα. Παράλληλα ο ρόλος του ενισχύεται νιώθοντας αυτάρκεια και δικαιοσύνη.¹⁹

Τέλος, σύμφωνα με τη θεωρία των προσδοκιών, η συμπεριφορά ενός ατόμου, επηρεάζεται και εξαρτάται από τις προτιμήσεις του και από τις προσδοκίες του για να επιτύχει ένα επιθυμητό αποτέλεσμα.^{19,20} Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία κρίνεται απαραίτητο οι επιχειρήσεις οργανισμοί να συνδυάσουν την αμοιβή με την απόδοση και να εξασφαλίσουν ότι η συγκεκριμένη αμοιβή είναι αυτή που αξίζει και ικανοποιεί τον εργαζόμενο.⁸

Ρεαλιστικά πρότυπα ενίσχυσης του ρόλου των νοσηλευτών

Στην πράξη, βάσει των κυριότερων θεωριών της υποκίνησης των εργαζομένων, η ενίσχυση του διευρυμένου ρόλου των νοσηλευτών μπορεί να επιτευχθεί με τις παρακάτω ενέργειες:

- Η ικανοποίηση από τις συνθήκες εργασίας όπου παρέχεται από ένα υγιές και ασφαλές περιβάλλον, όπως η χρήση του απαραίτητου υλικοτεχνικού εξοπλισμού για την πρόληψη της υγείας των νοσηλευτών, ή ακόμη η κατάλληλη θερμοκρασία. Στα κλειστά ή στα εξειδικευμένα και επίπονα τμήματα, όπως για παράδειγμα ο

νοσηλευτής χειρουργείου, της μονάδας εντατικής θεραπείας (ΜΕΘ) του Ογκολογικού Νοσοκομείου, των θεραπευτικών μονάδων υποκατάστασης κτλ, λόγω της ιδιαιτερότητας του αντικειμένου θα πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα διαλειμμάτων, η χορήγηση ειδικών αδειών (πρόληψη επαγγελματικής εξουθένωσης -burnout), η χορήγηση γεύματος, ειδικών επιδομάτων κτλ.^{7,23}

- Δίκαιη και ανιδιοτελής μεταχείριση από τον προϊστάμενο του τμήματος (ηγετικές ικανότητες προϊσταμένου), ώστε να υπάρχει ισορροπία στις εργασιακές σχέσεις, όπως για παράδειγμα η κατανομή βαρδιών ή ο καταμερισμός εργασίας. Δημιουργία κινήτρων για επιμόρφωση και εκπαίδευση προς όλους και γενικά προώθηση του προηγμένου νοσηλευτικού ρόλου.^{12,17,21}
- Οργάνωση και διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού έτσι ώστε να προάγεται η εύρυθμη λειτουργία του τμήματος.^{16,17} Για παράδειγμα, το χειρουργείο είναι ένα ιδιαίτερο τμήμα, το οποίο αποτελείται από πληθώρα επαγγελματιών και δεν αρκεί μόνο η κατάλληλη υποκίνηση των νοσηλευτών. Για την επίτευξη αυτού του αποτελέσματος χρειάζεται μια «διεπιστημονική» υποκίνηση για αμοιβαίο σεβασμό και ενίσχυση του επαγγελματικού ρόλου.
- Ικανοποιητική αμοιβή, όπως να δίνεται έξτρα αμοιβή με τη μορφή επιβράβευσης, όταν οι νοσηλευτές χρειάζεται να μείνουν περαιτέρω του ωραρίου τους.⁷
- Προσφέροντας υπευθυνότητες σε όλους τους νοσηλευτές καθώς και ανάθεση αρμοδιοτήτων ανάλογα με την εμπειρία, το εκπαιδευτικό επίπεδο και την εξειδίκευση. Μελέτες

συσχετίζουν την ελλιπή συμμετοχή στη διαδικασία λήψεως αποφάσεων, στο μειωμένο ενδιαφέρον για την εργασία και στον ανεπαρκή διοικητικό έλεγχο με την αποπροσωποποίηση του προσωπικού.¹⁶

- Αναγνώριση και επιβράβευση για τα θετικά αποτελέσματα και την επίτευξη στόχων.²¹ Η αναγνώριση ακόμη και για τα συνηθισμένα καθήκοντα, όταν αυτά εκτελούνται ικανοποιητικά, είναι σημαντική και μπορεί να ενισχύσει την εργασιακή ικανοποίηση και το ρόλο των νοσηλευτών.^{17,24}
- Ενδυνάμωση του ρόλου και του ηθικού των εργαζομένων με θετικά σχόλια, ενθάρρυνση και αύξηση των ανταμοιβών (θετική ενίσχυση).^{25,26}
- Ελευθερία πρωτοβουλιών. Οι νοσηλευτές που είναι αυτόνομοι έχουν μεγαλύτερη αίσθηση της ικανοποίησης από την εργασία τους και από το ρόλο τους.²³
- Συνεχής επιμόρφωση και δια βίου μάθηση των νοσηλευτών, μέσω της ενθάρρυνσης συμμετοχής σε διεπιστημονικά σεμινάρια, συνέδρια, μεταπτυχιακά κτλ με εκπαιδευτική άδεια, καθώς και δυνατότητα επαγγελματικής ανέλιξης. Επιπλέον, ενίσχυση της επιθυμίας για περαιτέρω γνώση.^{4,7,17,21}
- Ενίσχυση και ενδυνάμωση εκείνων των ατομικών χαρακτηριστικών και των δεξιοτήτων των νοσηλευτών όπου θα προάγουν τη λειτουργικότητα, την επικοινωνία και τη συνεργατικότητα του τμήματος, ενισχύοντας έτσι το ρόλο τους. Άλλωστε, η πεμπτουσία της ομαδικής εργασίας είναι η ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων των εργαζομένων καθώς,

και κάθε εργαζόμενος επικροτείται για το έργο που μπορεί να κάνει αποτελεσματικά.

- Συμμετοχή σε ομάδες επικοινωνίας, έκφρασης δυσκολιών και προβλημάτων των εργαζομένων με στόχο την έγκαιρη και έγκυρη αναγνώριση των δυσμενών συνθηκών των εργαζομένων, την ανατροφοδότηση και τη λήψη αποφάσεων.²¹
- Συμμετοχή σε ομάδες ψυχοεκπαίδευσης, ψυχολογικής υποστήριξης, ομάδες αυτοενίσχυσης, αυτοεκτίμησης, διαχείριση άγχους και συγκρούσεων των ρόλων. Μελέτες δείχνουν ότι η στήριξη των νοσηλευτών από επόπτη προστατεύουν τους εργαζόμενους από τη συναισθηματική εξάντληση, καθώς και από εμφάνιση συνδρόμου επαγγελματικής εξουθένωσης, ενώ παράλληλα η στήριξη με συμβουλευτική παρέμβαση βοηθάει ώστε να βελτιωθεί η επικοινωνία και να εξισορροπηθούν οι προσδοκίες τους.^{16,27-30}

Συμπεράσματα

Η διεύρυνση του ρόλου των νοσηλευτών συμβάλλει στην ανάπτυξη του επαγγέλματος και ως εκ τούτου βελτιώνει τις παρεχόμενες υπηρεσίες υγείας. Με αυτό τον τρόπο το υγειονομικό σύστημα θα αναδιαμορφωθεί με αποτέλεσμα τη θετική έκβαση της πορείας των ασθενών. Η επίτευξη της διεύρυνσης του ρόλου των νοσηλευτών μπορεί να γίνει μέσω της υποκίνησης ώστε να ενισχυθεί η επιθυμία τους για γνώση, καθώς και η αυτονομία τους στο εργασιακό περιβάλλον.

Η υποκίνηση οδηγεί στην εκπλήρωση τόσο των βασικών και προσωπικών αναγκών των νοσηλευτών όσο και των επαγγελματικών, εκπαιδευτικών και

κοινωνικών τους αναγκών. Το γεγονός αυτό ενισχύει το ρόλο των νοσηλευτών και την εργασιακή ικανοποίηση με απώτερο σκοπό την αύξηση της λειτουργικότητας, της παραγωγικότητας και της αποδοτικότητας του κλάδου.

Με τη διεύρυνση του νοσηλευτικού ρόλου αναμένεται να επωφεληθεί το δημόσιο Νοσοκομείο στην Ελλάδα καθώς βελτιώνεται η παροχή υγειονομικής περίθαλψης, αφού παρέχεται κατάλληλη νοσηλευτική φροντίδα με τον πιο αποτελεσματικό και αποδοτικό τρόπο.

Το ερώτημα είναι αν θα κατορθώσουν όλες οι υγειονομικές μονάδες στην Ελλάδα να υποκινήσουν τους εργαζόμενους νοσηλευτές να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους και να τις εμπλέξουν στην κλινική πρακτική.

Βιβλιογραφία

1. ICN. The ICN code of ethics for nurses. 2002. Available at: <https://www.nsf.no/Content/113948/icncode.pdf>. Πρόσβαση: 1-7-2018/
2. Notara V, Koulouridis K, Violatzis A, Vagka E. Economic crisis and health. The role of health care professionals. *HSJ* 2013;7(2): 149-154.
3. Σαχίνη-Καρδάση Α, Πάνου Μ. Παθολογική και Χειρουργική Νοσηλευτική. Εκδ., Βήτα, Αθήνα, 2000.
4. Ketefian S, Redman RW, Hanucharurnkul S, Masterson A, Neves EP. The development of advanced practice roles: Implications in the international nursing community. *IntNurs Rev* 2001; 48(3):152–163.
5. Bryant-Lukosius D, Dicenso A, Browne G, Pinelli J. Advanced practice nursing roles: Development, implementation and evaluation. *J AdvNurs* 2004;48(5):519–529.
6. Πεταλωτή Σ. Η δια βίου εκπαίδευση στη νοσηλευτική επιστήμη και πράξη. *Ελληνικό Περιοδικό της Νοσηλευτικής Επιστήμης*. 2009;2(2):47-51.
7. Πρεβύζη Ε, Κόλλια Θ. Ηγεσία και παρακίνηση: Σημαντικές έννοιες στην Νοσηλευτική. *Βήμα Ασκληπιού* 2012;11(1):473-483.
8. Montana P, Charnov B. Μανατζμεντ. Μετάφραση : Κατσαντώνη Σ. Εκδ., Κλειδάριθμος, Αθήνα, 2011.
9. Υπόμνημα της ένωσης νοσηλευτών Ελλάδος για το καθηκοντολόγιο νοσηλευτικού προσωπικού των νοσοκομείων και των λοιπών νοσηλευτικών ιδρυμάτων του ΕΣΥ. Πρόσβαση: 1-7-2018.

10. Bryant-Lukosius D, Dicenso A. A framework for the introduction and evaluation of advanced practice nursing roles. *J Adv Nurs* 2004;48(5):530–540.
11. Jackson A, Carberry M. The advance nurse practitioner in critical care: A workload evaluation. *BACCN* 2015; 20 (2):71-77.
12. Γώγος Χ. Άσκηση διοίκησης στο δημόσιο και ιδιωτικό νοσοκομείο στην Ελλάδα. *Βήμα Ασκληπιού* 2011;10(1):10-21.
13. Lowe G, Plummer V, O'Brien A, Boyd L. Time to clarify the value of advanced practice nursing roles in health care. *J AdvNurs* 2012;68(3): 677-685.
14. Wild P, Parsons V, Dietz E. Nurse practitioner characteristics and job satisfaction. *J Am Acad NursPract* 2006;18(11):544-549.
15. Patrick A, Laschinger HKS. The effect of structural empowerment and perceived organizational support on middle level nurse managers' role satisfaction. *J Nurs Manage* 2006; 14(1):13–22.
16. Σταυριανόπουλος Θ, Σταμάτη Σ, Γκεβρέκη Ε, Γκουρβέλου Ο, Παπαδημητρίου Μ. Επίπεδα άγχους, κόπωσης, ικανοποίησης και αυτοεκτίμησης νοσηλευτικού προσωπικού στα δημόσια νοσοκομεία της Ηλείας. *Το Βήμα του Ασκληπιού* 2011; 10(1):118-133.
17. Κελέση-Σταυροπούλου Μ, Σταυροπούλου Μ. Διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού στον υγειονομικό τομέα. *Το Βήμα του Ασκληπιού* 2010; 9(3):280-307.
18. Δημητριάδου-Παντέκα Α, Τσαλογλίδου Α, Λαβδανίτη Μ, Ντιο Ε, Σαπουντζή-Κρέπια Δ. Οι αντιλήψεις και η στάση των επαγγελματιών υγείας και των φοιτητών έναντι του νοσηλευτικού επαγγέλματος. *Βήμα Ασκληπιού* 2013;12(2):186-204.
19. Marquis B, Huston C. Διοίκηση και ηγεσία, θεωρία και εφαρμογή στις νοσηλευτικές υπηρεσίες. Εκδ., Λαγός, Αθήνα, 2011.
20. Δίκαιος Κ, Κουτούζης Μ, Πολύζος Ν, Σιγάλας Ι, Χλέτσος Μ. Βασικές αρχές διοίκησης διαχείρισης (management) υπηρεσιών υγείας. Εκδόσεις Ομάδα Εκτέλεσης Έργου ΕΑΠ, Πάτρα, 1999.
21. Μάρκοβιτς Γ, Μοναστηρίδου Σ. Παρακίνηση του νοσηλευτικού προσωπικού και πλαίσιο ρεαλιστικών κινήτρων σε ένα δημόσιο νοσοκομείο. *Το Βήμα του Ασκληπιού* 2011; 10(4):502-514.
22. Lawrence AP, Oliver P. Θεωρίες Προσωπικότητας. Μετάφραση Αλεξανδροπούλου Α, Δασκαλοπούλου Ε. Εκδ., Τυπωθήτω, Αθήνα, 2001.
23. Malliarou M, Sarafis P, Moustaka E, Kouvella T, Constantinidis TC. Greek registered nurses' job satisfaction in relation to work-related stress. A study on army and civilians. *GJHS* 2010; 2(1):44-59.
24. Tsounis A, Sarafis P, Bamidis P. Motivation among Physicians in Greek public health-care sector. *BJMMR* 2014; 4(5):1094-1105.
25. Perrin ME, Hagopian A, Sales A, Huang B. Nurse Migration and its implications for Philippine Hospitals. *IntNurs Rev* 2007; 54(3):219-226.
26. Gkorezis P, Petridou E. The effect of extrinsic rewards on public and private sector employees' psychological empowerment: A comparative approach. *IJHRM* 2012;23(17):3596–3612.
27. Koutelekos I, Polikandrioti M. The burnout syndrome of health care professionals. *Vima-Asklipiou*. 2007; 6(1):1-7. (In Greek)
28. Koutelekos I. Counseling in the field of health. *Perioperative nursing*. 2015; 4(2):47-49. (In Greek)
29. Koutelekos I. The need for communication between health professionals and patients. *Perioperative nursing*. 2015; 4(1):1-2. (In Greek)
30. Koutelekos I, Chaliasos N. Expectations. *Vima-Asklipiou*. 2014; 13(2):134-143. (In Greek)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας 1. Διάγραμμα ροής στα αποτελέσματα της ανασκόπησης σχετικά με το διευρυμένο ρόλο των νοσηλευτών και τη συμβολή της υποκίνησης.

Μελέτη	Τίτλος	Χώρα και έτος δημοσίευσης	Είδος μελέτης	Μεθοδολογία	Αποτελέσματα-Συμπεράσματα
Notara et al. ²	Economic crisis and health. The role of health care professionals	ΗΠΑ 2013, HSJ	Ανασκοπική	Ανασκόπηση της βιβλιογραφίας των εθνικών και διεθνών μελετών στις βάσεις δεδομένων του PubMed και Scopus	Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα έχει επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις στο τομέα της υγείας, οι οποίες αυξάνουν τη ζήτηση για τις υπηρεσίες της δημόσιας υγείας.
Ketefian et al. ⁴	The development of advanced practice roles: Implications in the international nursing community	Βραζιλία, Ταϊλάνδη, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ, 2001, IntNurs Rev	Ερευνητική	Εξετάστηκαν οι παράγοντες που επηρεάζουν τον προηγμένο ρόλο των νοσηλευτών σε τέσσερις χώρες: Βραζιλία, Ταϊλάνδη, Ηνωμένο Βασίλειο και Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής	Υπάρχει συσχέτιση του προηγμένου ρόλου των νοσηλευτών με τους εξής παράγοντες: το κοινωνικό-πολιτικό περιβάλλον, οι μεταβαλλόμενες ανάγκες υγείας της κοινωνίας, η παροχή υπηρεσιών υγείας από το υγειονομικό προσωπικό, η κυβερνητική πολιτική, η ένδο-επαγγελματική συνεργασία, η ανάπτυξη της νοσηλευτικής εκπαίδευσης και η τεκμηρίωση της αποτελεσματικότητας του προηγμένου ρόλου
Bryant-Lukosius et al. ⁵	Advanced practice nursing roles: Development, implementation and evaluation	Ηνωμένο Βασίλειο 2004 J Adv Nurs	Ανασκοπική	Βιβλιογραφική Ανασκόπηση	Μελλοντικές κατευθύνσεις για το διευρυμένο ρόλο των νοσηλευτών/ προηγμένη νοσηλευτική πρακτική. Η αναγκαιότητα για την προώθηση, την υποστήριξη και τη σημαντικότητα της διεύρυνσης του νοσηλευτικού ρόλου.
Πεταλωτή και συν. ⁶	Η δια βίου εκπαίδευση στη νοσηλευτική	Ελλάδα, 2009, J-ene.	Ανασκοπική	Βιβλιογραφική ανασκόπηση σε Διεθνή και Ελληνικά	Η συνεχιζόμενη εκπαίδευση είναι επιτακτική ανάγκη για το

Μελέτη	Τίτλος	Χώρα και έτος δημοσίευσης	Είδος μελέτης	Μεθοδολογία	Αποτελέσματα-Συμπεράσματα
	επιστήμη και πράξη			περιοδικά μέσω του διαδικτύου.	σύγχρονο νοσηλευτή.
Πρεβύζη και συν. ⁷	Ηγεσία και παρακίνηση: Σημαντικές έννοιες στην νοσηλευτική	Ελλάδα, 2012, vima-asklipiou	Ανασκοπική	Βιβλιογραφική ανασκόπηση σε Διεθνή και Ελληνικά περιοδικά μέσω του διαδικτύου.	Οι μέθοδοι και οι τεχνικές παρακίνησης στο νοσηλευτικό χώρο συμπεριλαμβάνουν τη διαμόρφωση ομάδων εργασίας (team nursing), τη δημιουργία περιβάλλοντος μάθησης, τη συνεχιζόμενη νοσηλευτική εκπαίδευση και το ασφαλές εργασιακό περιβάλλον.
Bryant-Lukosius & Dicensio ¹⁰	A framework for the introduction and evaluation of advanced practice nursing roles	Ηνωμένο Βασίλειο 2004 J Adv Nurs	Ανασκοπική	Διεθνή βιβλιογραφική ανασκοπική μελέτη	Πλαίσιο εφαρμογής της διεύρυνσης του νοσηλευτικού ρόλου. Τεχνικές και δεξιότητες που στηρίζονται στη γνώση και την εμπειρία του ρόλου ώστε να παρέχεται ποιοτική υγειονομική περίθαλψη.
Jackson & Carberry ¹¹	The advance nurse practitioner in critical care: A workload evaluation	Βρετανία, 2014, BACCN	Ερευνητική	Συλλογή δεδομένων των κλινικών δραστηριοτήτων και αναλύθηκαν με περιγραφική στατιστική.	Οι νοσηλευτές με προηγμένες δεξιότητες συμβάλλουν στην ενίσχυση της παροχής φροντίδας σε κρίσιμες καταστάσεις.
Γώγος ¹²	Άσκηση διοίκησης στο δημόσιο και ιδιωτικό νοσοκομείο στην Ελλάδα	Ελλάδα, 2011, vima-asklipiou	Ανασκοπική	Κριτική ανάλυση της άσκησης της διοίκησης στα ελληνικά νοσοκομεία, μέσα από την ελληνική πραγματικότητα και βιβλιογραφία	Είναι ζωτικής σημασίας η ηγεσία ενός νοσοκομείου, με στρατηγικό σχεδιασμό να συνδέει όλες τις ομάδες συμμετεχόντων προκειμένου να βελτιωθεί η παρεχόμενη φροντίδα υγείας και η ικανοποίηση των εργαζομένων.
Lowe et al. ¹³	Time to clarify the value of advanced practice nursing roles in health care	Ηνωμένο Βασίλειο 2012, J Adv Nurs	Ανασκοπική	Βιβλιογραφική ανασκόπηση στις βάσεις δεδομένων CINAHL και Medline.	Η σαφήνεια του ρόλου των νοσηλευτών συμβάλλει στην ενίσχυση της διεύρυνσης τους.

Μελέτη	Τίτλος	Χώρα και έτος δημοσίευσης	Είδος μελέτης	Μεθοδολογία	Αποτελέσματα-Συμπεράσματα
Wild et al. ¹⁴	Nurse practitioner characteristics and job satisfaction	Καλιφόρνια 2006, J Am Acad- NursPract.	Ερευνητική	Χορηγήθηκε το ερωτηματολόγιο για την ικανοποίηση «Mueller McCloskey» και πραγματοποιήθηκε περιγραφική ανάλυση.	Παρόλο την επαγγελματική ικανοποίηση οι νοσηλεύτές θα επιθυμούσαν να έχουν περισσότερες επαγγελματικές ευκαιρίες, όπως συμμετοχή στη νοσηλευτική έρευνα και συγγραφή.
Patrick & Laschinger ¹⁵	The effect of structural empowerment and perceived organizational support on middle level nurse managers' role satisfaction	Καναδάς, 2006, J Nurs Manag	Ερευνητική	Μια δευτερεύουσα ανάλυση πραγματοποιήθηκε ως μέρος μιας ευρύτερης μελέτης των 126 νοσηλευτών σε νοσοκομεία με οξεία φροντίδα.	Ο συνδυασμός της ενδυνάμωσης και της οργανωτικής υποστήριξης ήταν σημαντικοί προγνωστικοί παράγοντες της ικανοποίησης των νοσηλευτών.
Σταυριανόπουλος και συν. ¹⁶	Επίπεδα άγχους, κόπωσης, ικανοποίησης και αυτοεκτίμησης νοσηλευτικού προσωπικού στα δημόσια νοσοκομεία της Ηλείας	Ελλάδα, 2011, vima-asklipiou	Ερευνητική	167 Νοσηλεύτές συμπλήρωσαν ερωτηματολόγιο και πραγματοποιήθηκε στατιστική ανάλυση με το SPSS 11.0.	Οι νοσηλεύτές είναι περισσότερο επιρρεπείς στην επαγγελματική κόπωση διότι βιώνουν το αίσθημα της ευθύνης για τη ζωή των νοσηλευόμενων ασθενών και ο φόρτος εργασίας που τους ανατίθεται είναι πολύ μεγάλος.
Κελέση – Σταυροπούλου και συν. ¹⁷	Διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού στον υγειονομικό τομέα	Ελλάδα, 2010, vima-asklipiou	Ανασκοπική	Βιβλιογραφική ανασκόπηση σε Διεθνή και Ελληνικά συγγράμματα και ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων	Η αποδοτικότητα των ανθρώπινων πόρων στον υγειονομικό τομέα είναι συνισταμένη της ιερarchικής εξέλιξης, των κινήτρων, της ικανοποίησής του εργαζομένου, των συνθηκών εργασίας αλλά και της δια βίου επιμόρφωσης.
Δημητριάδου-Παντέκα και συν. ¹⁸	Οι αντιλήψεις και η στάση των επαγγελματιών υγείας και των φοιτητών έναντι του νοσηλευτικού επαγγέλματος	Ελλάδα, 2013, vima-asklipiou	Ερευνητική	949 φοιτητές ιατρονοσηλευτικών σχολών και εργαζόμενοι στο χώρο της υγείας συμπλήρωσαν ερωτηματολόγιο και	Η ποιότητα της παρεχόμενης φροντίδας εξαρτάται από την ποιότητα εκπαίδευσης των νοσηλευτών που την παρέχουν. Καθήκον των νοσηλευτών αποτελεί η δια βίου εκπαίδευση.

Μελέτη	Τίτλος	Χώρα και έτος δημοσίευσης	Είδος μελέτης	Μεθοδολογία	Αποτελέσματα-Συμπεράσματα
				η στατιστική επεξεργασία έγινε με το SPSS 12.	
Μάρκοβιτς & Μοναστηρίδου ²¹	Παρακίνηση του νοσηλευτικού προσωπικού και πλαίσιο ρεαλιστικών κινήτρων σε ένα δημόσιο νοσοκομείο	Ελλάδα, 2011, vima-asklipiou	Ανασκοπική	Βιβλιογραφική ανασκόπηση σε Διεθνή και Ελληνικά περιοδικά μέσω του διαδικτύου.	Η εφαρμογή των κινήτρων μπορεί να είναι συνδυαστική ή να εξετάζεται κατά περίπτωση, όπως οι ιδιαιτερότητες σε γνώσεις, η εμπειρία καθώς και οι δυνατότητες των εργαζομένων.
Malliarou et al. ²³	Greek registered nurses' job satisfaction in relation to work-related stress. A study on army and civilian rns	Καναδάς, 2010, GJHS	Περιγραφική-συγχρονική μελέτη	117 στρατιωτικοί νοσηλευτές, οι οποίοι συμπλήρωσαν ερωτηματολόγια εργασιακής ικανοποίησης και εργασιακού άγχους	Το εργασιακό άγχος οδηγεί στην αποχώρηση από τη συγκεκριμένη εργασιακή θέση. Η ισότητα του επαγγέλματος της νοσηλευτικής επιστήμης, ο σεβασμός και η αναγνώριση τους. Η ανάγκη ανάδειξης της σημαντικότητας του ρόλου των νοσηλευτών οδηγεί στη μείωση του εργασιακού άγχους και στην αύξηση της ικανοποίησης
Tsounis et al. ²⁴	Motivation among Physicians in Greek public health-care sector	UK 2014 BJMMR	Ανασκόπηση	Ανασκόπηση διεθνούς βιβλιογραφίας	Σύμφωνα με την υποκίνηση, τα κίνητρα του ιατρικού προσωπικού δεν είναι μόνο οικονομικά αλλά και επαγγελματικής ανέλιξης και αναγνώρισης. Η σωστή καταγραφή των αναγκών του προσωπικού και η εφαρμογή των κατάλληλων τεχνικών μπορεί να οδηγήσει στην αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών υγείας
Perrin et al. ²⁵	Nurse Migration and its implications for Philippine Hospitals	Ελβετία 2007 Int Nurs Rev	Ερευνητική	Συμπλήρωση ερωτηματολογίου σχετικά με τη στελέχωση	Η στελέχωση των δημοσίων νοσοκομείων είναι ευνοϊκότερη από αυτή των ιδιωτικών όπως μετρήθηκε από τη θητεία της

Μελέτη	Τίτλος	Χώρα και έτος δημοσίευσης	Είδος μελέτης	Μεθοδολογία	Αποτελέσματα-Συμπεράσματα
				νοσηλευτών σε 200 νοσοκομεία στις Φιλιππίνες.	απασχόλησης, τα ποσοστά κενών θέσεων, τα ποσοστά του κύκλου εργασιών και την ικανότητα να προσλαμβάνουν και να διατηρούν τους πιο έμπειρους νοσηλευτές.
Gkorezis & Petridou ²⁶	The effect of extrinsic rewards on public and private sector employees' psychological empowerment: A comparative approach.	Ηνωμένο Βασίλειο 2012 IJHRM	Συγκριτική μελέτη	Εξετάζεται η επίδραση των πέντε εξωγενών ανταμοιβών (οικονομικά κίνητρα, ευκαιρίες προαγωγής, οργανωτικό κύρος, σχέσεις με τον επόπτη και σχέσεις με τους συναδέλφους) στην ψυχολογική ενδυνάμωση των εργαζομένων. Επιπλέον, συγκρίνονται τα αποτελέσματα και το επίπεδο της ψυχολογικής ενδυνάμωσης μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών υπαλλήλων	Τα οικονομικά κίνητρα, οι ευκαιρίες προαγωγής και το οργανωτικό κύρος είχαν ισχυρότερη επίδραση στη ψυχολογική ενδυνάμωση των ιδιωτικών εργαζομένων ενώ οι σχέσεις με τον επόπτη και τους συναδέλφους ήταν σημαντικοί προγνωστικοί παράγοντες ψυχολογικής ενδυνάμωσης των δημοσίων υπαλλήλων.

Πίνακας 2. Κίνητρα και αντικίνητρα στην εργασία.¹⁸

Παράγοντες Υποκίνησης	Παράγοντες Συντήρησης
Η ίδια η εργασία	Πολιτική και διαχείριση του οργανισμού
Αρμοδιότητα	Επίβλεψη
Επιτεύγματα	Συνθήκες εργασίας
Αναγνώριση	Διαπροσωπικές σχέσεις
Πρόοδος	Μισθός
Εξέλιξη	Κύρος
	Ασφάλεια εργασίας
	Προσωπική ζωή